

بازی‌ها و فعالیت‌های
بچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

بازی‌ها و فعالیت‌های بچه‌های خوشبخت

همه پدر و مادرها دوست دارند فرزندان باهوش، با نشاط و کارآمد داشته باشند و مایلند که تمامی امکانات ممکن را برای رسیدن به این مهم برایشان فراهم کنند. اما همه توجه ندارند که اگر فرزندانشان را پای بساط تلویزیون و رایانه رها کنند و به دنبال کارهای خود بروند، این هدف تحقق پیدا نمی‌کند.

شاید هم نمی‌دانند چگونه با حجم روز افزون برنامه‌های تلویزیونی، بازی‌های رایانه‌ای، ماهواره و دیگر امکانات الکترونیکی و اینترنتی مقابله کرده و ذهن و روح فرزندانشان را برای دریافت ارزش‌ها و مهارت‌های مفیدتری آماده کنند.

اگر فرزندانمان را عروس و دامادهای فردا ببینیم، راهی نیست جز اینکه طرق مختلف فکر کردن و زندگی کردن را تجربه کنند. فرزندان ما می‌توانند به جای اینکه فقط درس بخوانند، حفظ کنند و امتحان بدهند، انواع مهارت‌های لازم برای زندگی را یاد بگیرند و موقعیت‌های مثبت، چالش‌زا و طیب را تجربه کنند.

مادران و پدران اولین و مهم‌ترین بستر سازان رشد و بالندگی فرزندانند. والدین و سپس مربیان و معلمان میتوانند با توجه و حوصله با کودک و نوجوان خود همراه شوند و با نگاهی دوباره به وسایل قابل بازیافت و هروسيله در دسترس، مستمرا زمینه ساخت بهترین کار دستی‌های نو و خلاق را فراهم کنند. یادمان باشد، مربی پر حوصله، سرحال و نوآور می‌تواند کودکان را به سمت رشد و خودشکوفایی فکری و عملی راهبری کند.

مقدمه

اولین توصیه تربیتی که امام صادق علیه السلام در اولین مرحله از زندگی کودک دارند، این است که او را در هفت سال اول رها کنید، زیرا کودک در این دوره باید بازی کند: «دَعِ ابْنَكَ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ» نکته قابل توجه در توصیه ایشان استفاده از عبارت «دَعِ ابْنَكَ» معنای رها کردن کودک، خصوصا پسر است. در جای دیگری فرمایند: «وامهله صبيك حتى يأتي له ست؛ کودک را مهلت بده و آزاد گذار تا به شش سالگی وارد شود.»^۱

عجله نکنید، نگران نباشید، با بچه خوش باشید،

وقت برای آموزش و کار بسیار است.

بازی‌ها و فعالیت‌های
بچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

اهتمام پیامبر صلی الله علیه و آله به بازی کودکان نشانه اهمیت این فرایند است. پیامبر از کنار کودکان عبور کرد، آنها مشغول خاک بازی بودند، بعضی از اصحاب آنان را از بازی نهی کردند، ایشان فرمودند: «بگذارید بازی کنند. خاک بهار کودک است.»^۲

بازی از ضروریات زندگی کودک است و تصور اینکه وقت بچه بیهوده می‌گذرد، فکری باطل است. بازی در این دوره موجب رشد جسمی، ذهنی و روانی کودک شده، تمایلات و نیازهای عاطفی از این طریق تعدیل و برطرف می‌شود. بازی برای کودک مثل نفس کشیدن ضرورت دارد. نباید از بچگی‌ها و بازی‌های کودکانه جلوگیری شود. رسول اکرم صلی الله علیه و آله، وجود نشاط و فعالیت و جنب و جوش زیاد در کودکی را نمایانگر فزونی عقل و اندیشه در بزرگسالی دانسته و می‌فرماید: «بازیگوشی و لجاجت کودک در خردسالی، نمایانگر فزونی عقل و اندیشه او در بزرگسالی است.» همچنین می‌فرماید: «یستحبُّ عِرامَةُ الغلامِ فی صغره لیكون حلیمًا فی کبره ثم قال: لا ینبغی إلا أن یکون هکذا؛ چه خوب است که فرزند انسان در خردسالی، بازیگوش و پرتلاطم باشد، تا از حالت طغیان آمیز او، شخصیتی در بزرگسالی، بردبار، خویشتندار و پایدار ساخته شود. سپس فرمودند، سزاوار است که خردسال چنین باشد.»

مرحوم مجلسی در بحار الانوار، ذیل حدیث فوق، کلمه «عرامه» را به بد اخلاقی و شیطنت و شدت علاقه طفل خردسال به بازی تفسیر کرده، اضافه می‌کند وجود این حالت در کودکان نشانه عقل و استقامت آنها به هنگام بزرگسالی است، ولی اگر کودک مطیع، بدون جنب و جوش، ساکت و آرام باشد، در بزرگسالی از هوش استنباطی لازم برخوردار نخواهد بود و این نکته در تجربه به اثبات رسیده است.

بگذاریم هرکاری دلش می‌خواهد بکند؟

اینکه نمی‌شود!

(ب) از طفولیت به سیادت

صفت دیگری که پیامبر صلی الله علیه و آله برای این دوره بیان می‌فرماید، ویژگی بزرگی و سیادت است. حضرت لقب «سید» را در این دوره به کودک می‌دهد. این جمله خبری است نه امری. بعضی گمان می‌کنند که فرزندی که گرامی و شریف است، حتی اگر خود را ناتوان و نیازمند می‌بینند، باید این شرافت و ارزشمندی به مرور به او تفهیم شود. اگر نباید

بازی‌ها و فعالیت‌های
بچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

وسيله‌ای را بردارد؛ از قبل آن را برداریم و اگر خواسته‌ی غیر ممکن یا صدمه زننده‌ای داشت، حواسش را پرت کنیم یا با بیان نرمی برایش توضیح دهیم. همان‌طور که به تأمین خواسته‌های او اهمیت می‌دهیم، وی را از غذاهای جسمی و روحی فاسد مراقبت کنیم و مانع آسیب رساندن به خودشان شویم. روش‌هایی را در پیش بگیریم که به احساس بزرگی‌اش لطمه نزنند. ملعبه و بازیچه نباشد. بچه‌ها دوست دارند اول از آنها پذیرایی کنیم، برایشان بشقاب بزرگ بگذاریم، در تاکسی نگوییم بچه را حساب نکنید، ما یک نفریم! این رفتارهای منفی به رشد شخصیتی آنها لطمه می‌زند. باید این قدر حرف او را بشنویم تا حرف شنیدن و توجه به نیازهای دیگران را درک کند. خودبینی و بازیگوشی خردسالان امری طبیعی است، اما روبرو شدن با بزرگسالانی که هنوز طفل، حساس، بی‌هدف، طلبکار، خیالباف و هوس ران مانده باشند دردناک است.

زمان مطرح کردن مفاهیم پایه برای انسان، سال‌های خردسالی و دبستان است. هر موضوعی در این دوره با خاطره‌ای شیرین، در تجربیات او همراه شود، در زندگی آینده‌ی او قرار خواهد گرفت. بسیاری از امور را می‌توان در روند زندگی روزمره او وارد کرده و با بازی و خاطره‌ای شاد همراه ساختوبذری وجودی او را در آن زمینه آبیاری کرد.

اموری مثل:

واحد کارهای فعال:

به جای واحد کارهای کلیشه‌ای که در مهدهای کودک با روش حفظ کردن و رنگ کردن انجام می‌شود، برنامه‌های متنوعی با اهداف زیر می‌تواند سرنوشت‌ساز باشد:

1- گسترش فضای ذهنی برای مفاهیم و موضوعات پایه

2- ایجاد خاطرات خوشایند از این موضوعات

3- تقویت مهارت‌های حرکتی

4- یادگیری مهارت‌های زندگی

گنجاندن این موضوعات در برنامه روزانه و هفتگی، پیشنهاد می‌شود. برنامه‌هایی که نیازمند برنامه‌ریزی اجرایی برای هررده سنی و استمرار و تکرار است:

درک زیبایی‌ها، خوب دیدن، خوب شنیدن، لامسه و بویایی و چشایی، خلاقیت، خوب سخن گفتن و بیان عبارات موزون و شعرگونه، تمرین سؤال پرسیدن به جای جواب دادن، مثبت اندیشی، تفکر، علت‌یابی پیشامدها، پایه‌ریزی

بازی‌ها و فعالیت‌های
بچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

مفهوم نظم در قاعده‌مند بودن رفتارهای مربی و تمرین طبقه‌بندی، درک تفاوت‌ها و شباهت‌ها، کاشت و نگهداری گیاهان، ارتباط با جانوران، تقویم و روزهای هفته، مسجد، نماز و دعا، آشنایی با خاطرات شاد از پیامبر و اهل بیت علیهم السلام، انجام حرکات تعالی و تمرین‌هایی برای هماهنگی حواس، تقویت مهارت انگشتان دست با گِل، نخ، دکمه و مهره‌های سوراخ، نقاشی با وسایل و امکانات مختلف، «کلاژ»، گلیم‌بافی، ملیله و پولک دوزی و کنف پیچی دور بطری، بریدن تصاویر مجله با سرانگشتان و... ساختن بازی یا اسباب بازی خلاق، احترام به بزرگ‌ترها، مهربانی با کوچک‌ترها و هم‌سالان، حفظ آرامش درونی، کمک به دیگران، هدیه، رسیدگی به نیازمندان، درک موسیقی‌های سالم، مثل موسیقی رود، صدای پرندگان، صدای طبل دسته‌ی امام حسین، سرودی برای مادر و پدر و دیگر موضوعات مثل اتحاد و دوستی با مصادیق عینی، گفتن قصه‌های کوتاه و قصه‌گویی خلاق در مورد یک یا دو شیء غیر مربوط، کار کردن، پرورش هوش، استفاده از وسایل دور ریز، اختراع و نوآوری، شناخت بعضی مشاغل، دوستی و خوش اخلاقی، بخشش به دیگران، شناخت خوراکی‌های مفید، بهداشت و آشنایی با طب اسلامی. هر هفته بر یک موضوع متمرکز می‌شویم اما در هفته‌های بعد از موضوعات قبلی نیز یاد می‌کنیم و سعی می‌کنیم کلیه موارد را با تکرار مستمر، درونی کنیم.

نحوه ارائه این آموزش‌های غیررسمی، بعضی از طریق دیدن و گفتگو کردن، (مثل تقویم بزرگ دیواری که شماره‌هایش روزانه عوض می‌شود و می‌پرسیم امروز چند شنبه و چندم ماه است؟) یا برخوردهای اخلاقی مربیان که قابل ملاحظه و مشاهده است و یا بازی، شعرو فعالیت‌هایی است که اجازه انتخاب دارد. به هر حال کودک لحظه‌ای آرام و قرار ندارد، اگر شما برای کودک برنامه‌ریزی نکنید و فعالیت‌های متنوع، با امکان انتخاب و هدفمند نداشته باشید، با سرو صدا و ناسازگاری، بدخلقی، به هم ریختن، پرحرفی، خودش و دیگران را خسته می‌کند.^۳

برخی از مراکز آموزشی برای جلب مشتریان ناآگاه، انواع آموزش‌های مستقیم را برای خردسالان تبلیغ می‌کنند، در حالی که اصل در این دوره احساس آزادی و امکان انتخاب است تا تشنگی او برای آموختن باقی بماند. آنچه در خلال بازی و فعالیت‌های متنوع روزانه ارائه می‌شود، متفاوت

^۳ تربیت دینی کودک و نوجوان، از سری کتاب‌های غسل، همین نویسنده، ص ۴۲ و ۴۳.

بازی‌ها و فعالیت‌های
بچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

است با برنامه‌ای که تکالیف و انتظارات زمان‌بندی شده دارد و نمی‌تواند خالی از فشار و تحمیل باشد.

والدین صبور:

برنامه‌ای چند ساله برای خود در نظر بگیرید که همزمان با حضور در کنار فرزند و پذیرش مسئولیت سلامتی، نشاط و تربیتش، با او همراه شوید و از گفتن و شنیدن و بازی و فعالیت با او لذت ببرید. با او بخوابید و با او زندگی کنید، با درک اینکه کاری از این مهم‌تر و جالب‌تر وجود ندارد.

امام خمینی به عروسشان فرمودند: من حاضرم هفتاد سال عبادات خود را با زحمتی که تو برای فرزندت می‌کشی عوض کنم!

هر که سیادت این دوره را خوب بفهمد و بفهماند، در مرحله‌ی بعد، فرزندش مطیع و آماده خدمت را ملاحظه خواهد کرد و اگر صبوری نکند...

آموزش‌های رسمی و اجباری و جلوگیری از تحرک و بازی و امر و نهی زیاد، شخصیت کودک را دچار اختلال می‌کند. از اجباری نشان دادن و تحکم در انجام کارهای مختلف حتی امر و نهی‌های دینی به فرزندش که به تکلیف نرسیده یا وادار کردن آنان به حفظ قرآن بدون ایجاد رغبت، خودداری کنیم. اشباع کردن، فشار و تهدید در هر موضوع و حتی تشویق‌های زیاد موجب بی‌میلی و لجابت است. شاید قرار است کودکان توانایی خاصی را در سال‌های بعد حاصل کنند، اما اقدام و اجبار پیش از موعد ما، انگیزه و رغبت آینده را نیز منتهی کند.

زمینه‌های یادگیری و علاقه‌اندازی را با قصه و بازی‌های شاد فراهم نموده و با جمع‌های خوب ارتباط برقرار کنید تا با دیدن شایستگی‌های افراد متعهد و موفق، علاقه‌مند به انتخاب این مسیر شوید. پرهیز والدین از برخورد، تذکر و تکرار، زمینه‌ساز الگو شدن عملی برای ایمان، مهربانی و نشاط است. دعا کردن و فراهم کردن زمینه‌های تفکر و انتخاب، اساس تربیت درونی شده و ماندگار است. همراه می‌شویم با امام سجاد علیه السلام که از پیشگاه خدای بزرگ درخواست می‌کنند: «خداوند! مرا در بزرگ کردن فرزندانم و تربیتشان و نیکی کردن به آنان کمک کن.»^۴

^۴ صحیفه سجادیه، دعای ۲۵، دعا برای فرزندان.

بازی‌ها و فعالیت‌های
پچه‌های خوشبخت
(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

عناوین فصل‌های این کتاب عبارتند از:
فعالیت‌های پیشنهادی برای کودک و خانواده
فعالیت‌هایی برای پایه‌ریزی هنرها و مهارت‌های تخصصی زندگی